

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ

JOURNAL OF
FACULTY OF THEOLOGY
ISTANBUL UNIVERSITY

Sayı/Number: 29

Yıl/Year: 2013

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ (İÜİFD)

**İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Adına Sahibi / Owner on Behalf of Faculty
of Theology of Istanbul University**
Prof. Dr. Murteza BEDİR (Dekan/Dean)

Editör / Editor
Prof. Dr. Ömer Mahir ALPER

**Yazı İşleri Sorumlusu /
Legal Representative**
Prof. Dr. Hidayet AYDAR

Editör Yardımcıları / Co-Editors
Yrd. Doç. Dr. Mustafa İsmail BAĞDATLI
Yrd. Doç. Dr. Mustakim ARICI

Yayın Kurulu / Editorial Board

Prof. Dr. Ömer Mahir ALPER
Prof. Dr. Hidayet AYDAR
Prof. Dr. Mustafa ERTÜRK
Prof. Dr. Mehmet Mahfuz SÖYLEMEZ
Doç. Dr. Ramazan YILDIRIM
Yrd. Doç. Dr. Mustafa İsmail BAĞDATLI
Yrd. Doç. Dr. Mustakim ARICI

Son Okuma / Redaction

Doç. Dr. Ali ÖZTÜRK
Arş. Gör. Mustafa ÖZGAÇ

Kapak ve İç Tasarım / Graphical Design
Yrd. Doç. Dr. Mustafa İsmail BAĞDATLI

Danışma Kurulu / Advisory Board

Abdurrahman ACAR (Prof.Dr.), Rahim ACAR (Prof.Dr.), Alparslan AÇIKGENÇ (Prof.Dr.), Muhsin AKBAŞ (Prof.Dr.),
Yasin AKTAY (Prof.Dr.), Mehmet AKKUŞ (Prof.Dr.), Halis ALBAYRAK (Prof.Dr.), Recep ALPYAĞIL (Doç.Dr.), Ramazan
ALTINTAŞ (Prof.Dr.), Abdüsselam ARI (Doç.Dr.), Ali ARSLAN (Prof.Dr.), Zeki ARSLANTÜRK (Prof.Dr.), Nevzat AŞIK
(Prof.Dr.), Muhammed ABAY (Yrd.Doç.Dr.), Mahmut AY (Yrd.Doç.Dr.), İrfan AYCAN (Prof.Dr.), Hidayet AYDAR (Prof.
Dr.), İbrahim Hakkı AYDIN (Prof.Dr.), Ömer AYDIN (Prof.Dr.), Yaşar AYDINLI (Prof.Dr.), Osman AYDINLI (Prof.Dr.),
Fahmettin BAŞAR (Prof.Dr.), Vahdettin BAŞÇI (Prof.Dr.), İrfan BAŞKURT (Doç.Dr.), Kemal BATAK (Doç.Dr.), Abdülaziz
BAYINDIR (Prof.Dr.), Mehmet BAYRAKDAR (Prof.Dr.), Bayraktar BAYRAKLI (Prof.Dr.), M.Faruk BAYRAKTAR (Prof.
Dr.), Mürteza BEDİR (Prof.Dr.), Ramazan BİÇER (Prof.Dr.), Nahide BOZKURT (Prof.Dr.), Ömer BOZKURT (Yrd.Doç.
Dr.), H.İbrahim BULUT (Doç.Dr.), Mehmet BÜYÜKDERE (Prof.Dr.), Yılmaz CAN (Prof.Dr.), Hasan CİRİT (Doç.Dr.),
İsmail ÇALIŞKAN (Prof.Dr.), İlyas ÇELEBİ (Prof.Dr.), Mehmet ÇELİK (Prof.Dr.), Yakup ÇİÇEK (Prof.Dr.), Mehmet
DALKILIÇ (Prof.Dr.), Muhsin DEMİRCİ (Prof.Dr.), Kürşat DEMİRCİ (Doç.Dr.), İsmail DEMİREZEN (Doç.Dr.),
Abdülkadir DONUK (Prof.Dr.), Recai DOĞAN (Prof.Dr.), İbrahim Kafi DÖNMEZ (Prof.Dr.), Ali DURUŞOY (Prof.Dr.),
Yaşar DÜZENLİ (Prof.Dr.), Feridun M.EMECEN (Prof.Dr.), İzzet ER (Prof.Dr.), Ali ERBAŞ (Prof.Dr.), Hüsamettin ERDEM
(Prof.Dr.), Mustafa ERDEM (Prof.Dr.), Ayşe Zişan FURAT (Doç.Dr.), Necmettin GÖKKIR (Doç.Dr.), Bilal GÖKKIR (Doç.
Dr.), Musa Kazım GÜLÇÜR (Yrd.Doç.Dr.), Zekeriya GÜLER (Prof.Dr.), Sitki GÜLLE (Prof.Dr.), Hacı Mehmet GÜNAY
(Prof.Dr.), Osman GÜNER (Prof.Dr.), Nasrullah HACİMÜFTÜOĞLU (Prof.Dr.), Abdurrahman HAÇKALI (Prof.Dr.),
Ömer Faruk HARMAN (Prof.Dr.), Hüseyin HANSU (Doç.Dr.), Dursun HAZER (Prof.Dr.), Hayati HÖKELEKLİ (Prof.
Dr.), Davut HUT (Dr.), M.Zeki İŞCAN (Doç.Dr.), Abdullah KAHRAMAN (Prof.Dr.), İsmail KARA (Prof.Dr.), Mustafa
KARA (Prof.Dr.), N.Ünal KARASLAN (Prof.Dr.), Faruk KARACA (Prof.Dr.), Ahmet KAVAS (Prof.Dr.), Mahmut KAYA
(Prof.Dr.), Fahri KAYADİBİ (Prof.Dr.), Ziya KAZICI (Prof.Dr.), Bilal KEMİKLİ (Prof.Dr.), İmaduddin Khalil (Prof.
Dr.), A.Saim KILAVUZ (Prof.Dr.), Recep KILIÇ (Prof.Dr.), Sadık KILIÇ (Prof.Dr.), Celal KIRCA (Prof.Dr.), Abdullah
KIZILCIK (Doç.Dr.), Ferhat KOCA (Prof.Dr.), Hasan KURT (Prof.Dr.), Saffet KÖSE (Prof.Dr.), Yaşar Abit KOÇAK (Prof.
Dr.), Mustafa KÖYLÜ (Prof.Dr.), Zekeriya KURŞUN (Prof.Dr.), İlhan KUTLUER (Prof.Dr.), Bekir KUZUDİŞLİ (Doç.
Dr.), Talip KÜÇÜKCAN (Prof.Dr.), Muhittin MACIT (Doç.Dr.), Yurdagül MEHMETOĞLU (Prof.Dr.), Ahmet YAŞAR
OCAK (Prof.Dr.), Hakan OLGUN (Doç.Dr.), Mesut OKUMUŞ (Prof.Dr.), Reşat ÖNGÖREN (Prof.Dr.), Hakkı ÖNKAL
(Prof.Dr.), Abdülkerim ÖZAYDIN (Prof.Dr.), Tahsin ÖZCAN (Prof.Dr.), Abdurrahman ÖZDEMİR (Prof.Dr.), Metin
ÖZDEMİR (Prof.Dr.), Mehmet ÖZDEMİR (Prof.Dr.), Mehmet ÖZKARCI (Prof.Dr.), Mevlüt ÖZLER (Prof.Dr.), Hanefi
PALABYIK (Prof.Dr.), Hüseyin PEKER (Prof.Dr.), Selahattin POLAT (Prof.Dr.), Mehmet Saffet SARIKAYA (Prof.Dr.),
Hüseyin SARIOĞLU (Prof.Dr.), A.Nedim SERINSU (Prof.Dr.), Burhanettin TATAR (Prof.Dr.), Mustafa TAHRALI (Prof.
Dr.), Mustafa TEKİN (Doç.Dr.), Nihat TEMEL (Prof.Dr.), Mustafa Zeki TERZİ (Prof.Dr.), Nuri TINAZ (Doç.Dr.), Kasım
TURHAN (Prof.Dr.), Süleyman TULUCU (Prof.Dr.), Talip TÜRCAN (Prof.Dr.), Osman TÜRER (Prof.Dr.), Mustafa USTA
(Prof.Dr.), Mazlum UYAR (Prof.Dr.), Yavuz ÜNAL (Prof.Dr.), İsmail Safa ÜSTÜN (Prof.Dr.), İsmail YAKIT (Prof.Dr.),
Ahmet YAMAN (Prof.Dr.), Cafer Sadık YARAN (Prof.Dr.), Metin YASA (Doç.Dr.), Davut YAYLALI (Prof.Dr.), Nesimi
YAZICI (Prof.Dr.), Hüseyin YAZICI (Prof.Dr.), Adem YERİNDE (Doç.Dr.), Yavuz YILDIRIM (Yrd.Doç.Dr.), Ali YILMAZ
(Prof.Dr.), İsmail YİĞİT (Prof.Dr.), A.İhsan YİTİK (Prof.Dr.), Metin YURDAGÜR (Prof.Dr.), Ahmet YÜCEL (Prof.Dr.),

Yönetim Yeri / Administration Place

İskenderpaşa Mahallesi, Horhor Caddesi, Kavalalı Sokak, No:1 A-Blok 34080 Fatih / İstanbul.
Tel: (212) 532 60 20, Faks: (212) 532 62 07, e-posta: ilhdergi@istanbul.edu.tr

İÜİFD yılda iki sayı olarak yayımlanan ulusal hakemli bir dergidir.

İÜİFD'de yayımlanan yazıların bilimsel ve hukukî sorumluluğu yazarlarına aittir.

Yayımlanan yazıların bütün yayın hakları İÜİFD'ye ait olup, izinsiz olarak kısmen veya tamamen basılamaz,
çoğaltılamaz veya elektronik ortama taşınmaz.

<http://dergipark.ulakbim.gov.tr/iuilal>

“XVIII. Kelam Anabilim Dalları Koordinasyon Toplantısı ve Halkın Soruları Bağlamında Günümüz İnanç Problemleri” (24–25 Mayıs 2013 İstanbul)

Fikret SOYAL*

İlahiyat Fakülteleri Kelâm Ana Bilim Dalı öğretim elamanları, koordinasyon toplantılarının ilkinin 28–29 Haziran 1996 tarihinde Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’nde gerçekleştirdiler. Kelâmcıların başlattığı bu güzel ve örnek uygulama artık ilahiyat fakültelerinin diğer ana bilim dallarınca da yapılmaya başlandı. O tarihten bu yana aksamadan devam eden toplantıların sonuncusu İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’nde düzenlendi. İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Kelâm Ana Bilim Dalınca tertip edilen “18. Kelâm Ana Bilim Dallarını Koordinasyon Toplantısı ve Halkın Soruları Bağlamında Günümüz İnanç Problemleri Sempozyumu” 24-25 Mayıs 2013 tarihleri arasında gerçekleştirildi. Bu toplantıya Türkiye’nin farklı üniversitelerinin İlahiyat fakülteleri bünyesinde görev yapan yüzün üzerinde Ana Bilim Dalı mensubu ile birlikte değişik disiplinlere mensup çok sayıda akademisyen, öğretim üyesi, bilim adamı, araştırmacı ve din görevlisi iştirak etti.

Son yıllarda koordinasyon toplantısı ile birlikte bir sempozyum konusu da belirlenmektedir. Bu çerçevede bir önceki yıl Malatya’da düzenlenen toplantıda Diyanet İşleri Başkanlığı’na sorulan itikadî sorular tasnif edilerek “ulûhiyet-nübüvvet-âhiret” başlığına göre bütün kelâm öğretim elemanlarına dağıtılmış, bu sorular bağlamında hazırlanan on beş tebliğ iki gün boyunca beş oturum halinde sunulmuş, her oturumun sonunda da genel müzakere yoluyla tebliğlere çeşitli açılardan katkılarda bulunulmuştur.

*Yrd. Doç. Dr., İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi.

24 Nisan Cuma günü saat 09:00'da İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Kerim BULADI'nın okuduğu Kur'an tilavetiyle başlayan programda ev sahibi olarak Fakülte adına Prof. Dr. Ömer Aydın açılış konuşması yaptı. Fakülte adına Dekan Yardımcısı Yard. Doç. Dr. Abdullah Tırabzon'un selamlama konuşmasından sonra Diyanet İşleri Başkanlığı Din İşleri Yüksek Kurulu Başkanı Prof. Dr. Raşit Küçük, kurulun konuyla ilgili çalışmaları üzerinde durdu. Protokol konuşmalarının sonuncusunu sempozyum sponsoru olarak Bağcılar Belediyesi adına başkan Lokman Çağırıcı yaptı.

Koordinasyon ve değerlendirme oturumları hariç toplam beş oturumun gerçekleştirildiği sempozyumda gerçekleştirilen oturumları ve oturumlarda sunulan tebliğleri değerlendireceğiz.

Sempozyumun ilk gününde Prof. Dr. Ramazan Altıntaş'ın başkanlık ettiği 1. oturumda Prof. Dr. İbrahim Coşkun (Necmettin Erbakan Ü. İlahiyat Fak.) "Allah'ın Zatına Yönelik Kimi Şüpheler ve Çıkış Yolları" başlıklı bir tebliğ sundu. Ulûhiyyetle ilgili olarak Diyanet İşleri Başkanlığına yöneltilen sorulara bakıldığında bir kısmının modern çağda ortaya çıkan materyalist pozitivist düşüncelerden kaynaklandığını belirtti. Çocuklardan ve ergenlik dönemindeki gençlerden gelen sorular ve cevaplarının önemli olduğunu savunan Coşkun, aynı şekilde şüphe içersindeki yetişkinlerden gelen sorular ve cevaplarının göz ardı edilmemesinin önemini anlattı.

Aynı oturumun ikinci tebliğcisi "Günümüz Kadınının İtikadi Gündemi" başlıklı tebliğiyle Yard. Doç. Dr. Hülya Terzioğlu (Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi) oldu. Tebliğinde soruların Din İşleri Yüksek Kurulu'na yöneltildiği zaman dilimini dikkate alarak gündeme gelen soruların yakın bir dönemde kadınları meşgul eden konular olduğunu vurguladı. Kadınların itikadi anlamda İlahiyat ve Sem'iyat konularıyla daha fazla meşgul olmalarına rağmen farklı inançlar ve mezheplerle alakalı konuya yabancı bir duruş sergilemekte olduklarını belirtti. Ancak Alevilikle alakalı bir kafa karışıklığının olduğu özellikle Alevi gençlerle evlilik gibi konularda soruların yoğunlaştığını anlattı. Kadınlar görsel medyanın tesirinde kalmakla birlikte bu konularda sağlıklı bilgiyi Din

İşleri Yüksek Kurulu'ndan alacaklarını ifade eden soru kalıplarıyla iletişim kurmalarına dikkat çekti.

Birinci oturumun üçüncü ve son tebliğcisi ise "Din İşleri Yüksek Kurulu'na Sorulan İtikadi Sorular (2006-2010)" başlıklı tebliğin sahibi Fatih Kurt (Diyanet İşleri Başkanlığı Hac ve Umre Eğitim Daire Başkanı) oldu. Tebliğini Din İşleri Yüksek Kurulu'na gelen toplam 236.200 soru arasından 7.000 kişinin sorduğu 17.018 soruya göre hazırlamıştır. Çalışmasının ana hedefini, güncel inanç, akaid/kelam problemlerinin tespiti amacıyla alan/saha çalışması yapmak ve günümüz araştırmacılarına malzeme sunmak suretiyle onların çabalarına hedefler tayin etmek ve ufuklar açmak şeklinde belirlemiştir.

Öğleden sonra başlayan 2. oturumun başkanlığını Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Yusuf Şevki Yavuz yaptı. Bu oturumda "Din İşleri Yüksek Kuruluna Sorulan Sorular Bağlamında Mehdilik" başlıklı tebliğiyle Yard. Doç. Dr. Mahmut Çınar (Gaziantep Üniv. İlahiyat Fak.) Mehdiliğin halkın sorularında da oran olarak önemli bir yer tuttuğuna dikkat çekerek konunun önemli bir itikadi sorun olduğunu söyledi. Mehdilik ile Şia'nın imâmet anlayışı arasındaki bağlantıyı vurgulayan Çınar, konunun tarihsel arka planı hakkında bazı bilgiler verdi. Çağdaş mehdilik tasavvurlarının klasik mehdilik anlayışlarıyla benzerlik ve farklılıklarına da değinen Çınar, bu anlayışın İslâm toplumları arasında çok küçük bir grup arasında kabul gördüğünü anlattı.

Yrd. Doç. Dr. Fadıl Aygan (Siirt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi) "Bir İnanç Olarak Geleceğe Dönük Kurtarıcı Beklentisinin Apokaliptik Temelleri-Mesih/Mehdi Tasavvuruna İlişkin Bir Analiz" başlıklı bir tebliğ sundu. Tebliğini dinlerin çoğunda zamanın sonlarında yeryüzünde kurtuluşu sağlamak üzere gelecek bir kurtarıcı (savior) beklentisinin bulunmasından hareketle oluşturan Aygan, Yahudi ve Hıristiyanlıkta beklenen Eskatolojik kurtarıcı: Mesih; Apokaliptik Literatür ve Mesihî Beklenti konularına değindikten sonra, İslâmî Gelecekte Mesih/Mehdi Tasavvuruna dair değerlendirmelerde bulundu. Aygan, tebliğini Mesih/Mehdi inancının, İslam nübüvvet anlayışı ve zaman tasavvuru

bakımından temel ilkelerle çelişen hususlar içermekte olduğu vurgusuyla bitirdi.

Yard. Doç. Dr. Mustafa Selim Yılmaz (Karabük Üniv. İlahiyat Fak.) “Kitab-ı Mukaddes ve Kur’an-ı Kerim’e Göre Mesih” başlıklı tebliğinde mesih kavramı üzerinde durarak, bu kavramın ve anlayışın insan psikolojisinin korku ve endişeleri tarafından üretilmiş ve toplumsal bir kurtuluşun yolu olarak temellendirilişine dikkat çekerek başladı. Kitab-ı Mukaddes’e Göre Mesih konusunu ardından Kur’an-ı Kerim’e Göre Mesih meselesini işledi.

Koordinasyon oturumunda oturum başkanı Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Şaban Ali Düzgün oldu. Lisans problemlerini inceleyen Prof. Dr. Ahmet Saim Kılavuz (Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi) öteden beri İlahiyat müfredatları konusunda temel kriter İlahiyat Fakültesi derslerinin % 60’ını Temel İslam Bilimleri, % 25’ini İslam Sanatları ve Tarihi, % 15’ini ise Felsefe ve Din Bilimlerine ait olduğunu vurgulayan Kılavuz, Mezhepler Tarihi ile Kelâm’ın ayrı Ana Bilim Dalları olduğuna dikkat çekerek çeşitli mahfillerde kanaatini ve raporlarını bu yönde hazırladığını ancak neticede son gelişmelerde bu iki branşın birleştirilmesinin kararlaştırıldığını ve uygulamanın bu yönde yürüdüğünü belirtti. Temel İslam Bilimlerinde çalışan öğretim üyelerinin Arapça alanında yeterli donanıma sahip olmalarının önemini vurgulayan Kılavuz, Kelâm başta olmak üzere lisans derslerinde klasik Arapça metinlerin okutulmasının gerekli olduğunu anlattı.

Lisansüstü problemleri inceleyen Prof. Dr. Metin Yurdağür (Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi) yeni kurulan Fakültelerde açılan kontenjanlar, derslerin içeriği, yeterli sayıda akademisyene sahip olmamak gibi hususlardan temel problemler olarak bahsetti. Akademisyen olacak adaya yazım denetimini ve tecrübesini kazandırmak amacıyla akademik araştırma ve ödevlerin verilmesinin önemini ifade eden Yurdağür branşla alakalı okuma listelerinin belirlenip adaylara okutturulmasının önemini belirtti. Lisansüstünün temel sorunları arasında tezi bitirmede acelecilik, özellikle yüksek lisanslarda dil ve içerikteki eksiklikler öne çıkmaktadır. Doktora tezlerinde alana katkının göz ardı

edilmesi, Tez izleme komitesinin konuyla alakasına bakılmadan teşkil edilmesini temel problemler olarak ele aldı.

Cumartesi günü gerçekleştirilen 3. oturum saat 09:30'da başladı. Bu oturumun başkanlığını Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyelerinden Prof. Dr. Abdulgaffar Arslan yaptı. Bu oturumun birinci tebliğcisi "Alevilik ve Güncel Problemler" başlıklı sunumuyla Prof. Dr. İlyas Üzüm (Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi) oldu. Üzüm'e göre öncelikle Aleviliğin geçmişi, klasikleri ve otantikliği ortaya konmalıdır. Ayrıca Kur'an'ı reddeden üslup ve tavırlar varsa sadece Alevilik açısından değil; hiçbir mezhep, ekol ve düşünce adına kabul edilemez. Alevilik hakkında genel anlamda bir tanımlama problemi olduğunu belirten Üzüm yine aynı şekilde Alevilerin inanç, ibadet ve otorite anlayışları hakkında önemli bilgiler verdikten sonra Alevilerle Diyanet İşleri Başkanlığı ilişkisinin iyi olmamasına dikkat çekti. En önemli problemin ise Alevilerle Kur'an arasında yaşanan ilişki olduğunu ifade etti.

Bu oturumun ikinci tebliğcisi "Alevi-Bektaşî İnanç Sisteminde Sorular ve Sorunlar" başlıklı sunumuyla Prof. Dr. Erkan Yar (Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi) oldu. Diyanet İşlerinin Alevilikle ilgili sorulara verdiği cevapların oldukça önemli olduğunu belirten Yar, bu tür sorularda genel kabul olan Sünni anlayışa göre cevap verilmesi yerine Kur'an'a bakarak cevapların üretilmesi gerektiğini ifade etti. Günümüzde inanç alanında ve sosyal alanda Kur'an merkezli bir inanç sistemi kurarsak bütün problemlerin ortadan kalkacağını savundu.

Bu oturumun üçüncü tebliğcisi "Alevi-Bektaşî İnanç Sistemini Benimseyen Gençlerde İnanç Sorunları (Tunceli Örneği)" başlıklı sunumuyla Yard. Doç. Dr. Özden Kanter Ekinci (Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi) oldu. Türkiye'deki Anadolu Aleviliğinin inanç ve ritüelleriyle ayrılmış bir dinsel topluluğu ifade ettiğini ortaya koyan Ekinci, Alevi inanç sistemini benimseyenlerin kendilerini Müslüman olarak görmeleri dikkate değer bir husustur. Alevi gençleri arasında Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersine karşı bir olumsuz tavır da söz

konusu olmakla birlikte Kur'an mealinin daha fazla okunduğu da bir gerçekliktir.

Cumartesi günü gerçekleştirilen 4. Oturum saat 11:00'de başladı. Bu oturumun başkanlığını Abant İzzet Baysal Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Cağfer Karadaş yaptı. Bu oturumda birinci tebliği "Kadere Dair Toplumun Genel Problemleri" başlıklı sunumuyla Prof. Dr. İlhami Güler (Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi), konuşmasına Eş'ariliğin ortaçağdaki kader algısını vurgulayarak başlayan Güler, buradan hareketle Allah'ın insana müdahalesinin ne olduğunu açıkladı. Bu bağlamda Mutezile'nin Allah-kullar arasındaki ilişkiyi bir hukuka bağlamaya çalıştığına dikkat çekti. Bu hususta İkbal ve Fazlurrahman'a atıfta bulunarak ahlak, vicdan kavramlarının önemli olduğunu, Allah'ın adeta iradesini geri çektiğini belirtti.

İkinci tebliği "Ecel, Rızık ve Musibet Anlayışımızın Sosyal Hayattaki İzdüşümleri" başlıklı sunumuyla Dr. Mücteba Altındaş, Cebri anlayışların delil olarak aldığı bazı âyetleri yorumladıktan sonra insan özgürlüğü ve sorumluluğuyla ilgili olan ecel, rızık ve musibet gibi konularda ilahi iradenin olduğunu belirterek tebliğine son verdi.

Üçüncü tebliği "Kur'an Açısından Kader-İmtihan İlişkisi" başlıklı sunumuyla Yard. Doç. Dr. Rabiye Çetin (Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi) Kur'an'da imtihan kavramını ilişkili olduğu kader, fitne, bela, mihne, tevekkül, tövbe terimleri örgüsü içinde değerlendirdi. İnsan hayatının tamamı imtihan alanı olarak takdir edildiğinden insan da bu imtihanı başarabilecek veya kaybedebilecek özelliklere sahip bir varlıktır. Çetin bu bağlamda imtihana tabi tutulan insanın denenmesini ve denemenin boyutlarını tayin edenin bizzat Allah olduğunu vurgulayarak konuşmasını tamamladı.

Saat 15:00'de başlayan 5. ve son oturumun başkanlığını Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Tevfik Yücedoğru yürüttü. Bu oturumda öncelikle Prof. Dr. İlyas Çelebi (M. Ü. İlahiyat Fak.) "Nübüvvet ve Âhirete İlişkin Güncel Meseleler" başlıklı tebliğiyle konuşmaya başladı. Halkın

soruları ve sorunlarının Akaid ve Kelâmi açıdan değerlendirilmesi mümkün olan cevaplar ortaya konabilir. Özellikle nübüvvet ve ahiretle ilgili kategorik bir üslupla halkın itikadi sorularıyla ilgili sunumunu gerçekleştiren Çelebi, bu tür sorunların çözümünde öncelikle Kelâmcıların rol alması gerektiğini belirtti. Ancak bu hususta Kelâmcıların ortaya koyduğu çözümler halkın problemlerinin giderilmesinde yetersiz kalmakta, bu noktada Diyanet görevlileri başta olmak üzere toplumla dini açıdan bir iletişim içinde olanların bunu halkın idrakine sunmalıdır.

Bu oturumun ikinci tebliğcisi olan Yard. Doç. Dr. Fikret Soyol (İ. Ü. İlahiyat Fak.) “Nübüvvetin Zamansal ve Mekansal Boyutu” başlıklı bir tebliğ sundu. Mekan ve zamanla kayıtlı olan insan, nübüvvetle bu çerçevede muhatap olmuştur. Kur’an’da zikri geçen peygamberlere bakıldığında, olayın Arabistan yarımadasında yaşayan insanların haklarında bilgi sahibi oldukları, kalıntılarını bildikleri peygamberlerden ve onların medeniyetlerinden bahsedildiği anlaşılmaktadır. Bu noktada halkın sorularında da peygamberlerin sadece belli bir bölgeye gönderildiği şeklindeki anlayış ve meraklar çerçevesinde oluşturduğu tebliğinde Soyol’a göre, bugün adlarını ve medeniyetlerini bildiğimiz peygamberlerin yaşadıkları coğrafi bölgeye bakarak onların sadece Arap yarımadasına gönderildiklerini söylememiz mümkün değildir.

Yine bu oturumun üçüncü ve son tebliğcisi “Allah’a Yaklaşmanın İmkani ve Yolları” başlıklı sunumuyla Yard. Doç. Dr. Emine Ögük (Gaziosmanpaşa. Ü. İlahiyat Fak.) olmuştur. İnsan için Allah’ı tanıma ve bilme yolları doğrudan olmayıp onun isimleri ve sıfatlarıyla ilgili olduğundan hareketle tebliğini oluşturan Ögük, Allah’a yaklaşımda çeşitli yol ve usûller üzerinde durarak bu çerçevede bilgi boyutuyla ilgili olarak (Mârifetullah), Likâ, Mâiyyet (Beraberlik), Kurban, Mi’rac ve Kâbe Kavseyn, Akıl ve Kalp, Nakil kavramlarının önemine dikkat çekmiştir. Allah’a Yaklaşımda Duygu Boyutuyla ilgili olarak da (Muhâbbetullah), niyet başta olmak üzere kendini tanıma ve nefsi arındırma (tövbe), sabır, şükür ve rıza, namaz ve secde, zikir/Allah’ı anmak kavramlarını inceleyerek insanı yaratıcıya yaklaştırma üzerinde durmuştur. Tebliğin ikinci bölü-

münde ise Allah'tan uzaklaştırma anlamında "Allah'a Yaklaşmada Bazı Aşırılıklar" başlığıyla bazı hususlara dikkat çekilmiştir.

Saat 17:00-18:30 arasında yapılan başkanlığını Prof. Dr. Saim Yeprem'in yaptığı (M.Ü. İlahiyat Fak. Emekli Öğrt. Üyesi) değerlendirme oturumunda Prof. Dr. Metin Yurdagür (M. Ü. İlahiyat Fak.), Prof. Dr. Ömer Aydın (İ. Ü. İlahiyat Fak.), Prof. Dr. Bekir Topaloğlu, (M.Ü. İlahiyat Fak. Emekli Öğrt. Üyesi) Prof. Dr. Emrullah Yüksel, (İ.Ü. İlahiyat Fak. Emekli Öğrt. Üyesi) Prof. Dr. Osman Karadeniz (Dokuz Eylül. Ü. İlahiyat Fak. Öğrt. Üyesi) birer konuşma yaptılar.

Bu oturumda genel değerlendirmelerin yanı sıra ev sahibi İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'ne teşekkür edildi ve bir sonraki koordinasyon toplantısının Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nin ev sahipliğinde yapılması kararlaştırıldı.

